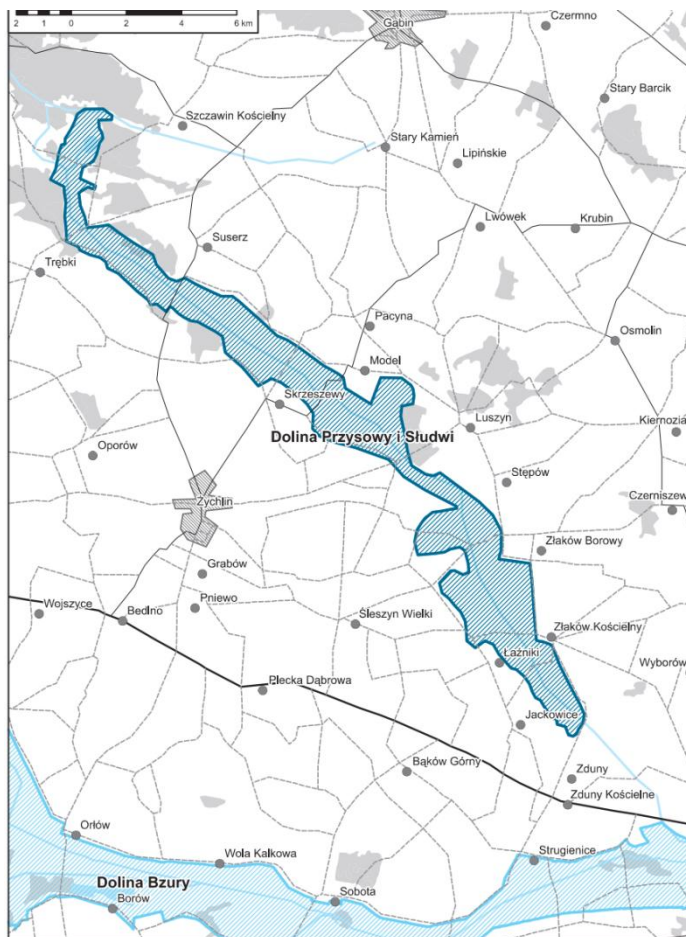

Obszar Natura 2000 Dolina Słudwi i Przysowy, Ostoja IBA nr 145

Dolina Słudwi i Przysowy, to Obszar Natura 2000¹, Obszar Chronionego Krajobrazu oraz teren ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym IBA nr 145², położony jest w centralnej Polsce, na linii zbiegu województw mazowieckiego i łódzkiego, oraz powiatów: kutnowskiego, gostynińskiego, łowickiego. Na terenie ostoi położony jest rezerwat wodny „Jezioro Szczawińskie” - powołany zarządzeniem RDOŚ w 2009 roku³, oraz planowany od lat 90-tych XX wieku rezerwat „Stawy Sępowskie” gdzie odnotowano m.in. ostatnie łęgi bataliona w centralnej Polsce.

Niezwykłość doliny Przysowy i Słudwi wynika w dużej mierze z faktu, że leży on w znaczącej swojej części na Równinie Kutnowskiej, czyli obszarze o najmniejszych w skali kraju opadach atmosferycznych i najmniejszej lesistości w Polsce. Średnia ilość opadów w ciągu roku nie przekracza tu 550 mm, a w miesiącach suchych spada nawet do 350 mm.

Styk Słudwi i Przysowy, okolice wsi Złaków Borowy.

Niejąko wbrew zdrowemu rozsądkowi, żeby pozbyć się wody, koryta rzeki Słudwi i Przysowy zostały prawie całkowicie wyprostowane. Aby dopełnić skali przyrodniczych nieszczęść, liczne

¹ powołany rozporządzeniem ministra środowiska z dnia 29 marca 2012; Dz.U. z 2012 r., poz. 358.

² Kryteria ostoi ptaków IBA (Important Bird Areas), teren spełnił w 2010r., na listę IBA wpisany w 2011.

³ Dz. Urzędowy woj. Mazowieckiego nr 111 z dnia 14 lipca 2009

rowy melioracyjne odprowadzające wodę z łąk i pól, są systematycznie pogłębiane i czyszczone, a urobek zwykle wykorzystany do zasypywania naturalnych obniżen terenu.

Jakby wbrew tym przeciwnościom, w dolinach zachowała się część cennych walorów przyrodniczych. Płaskie ukształtowanie terenu i liczne zadolenia, powodują wyjątkowo powolny spływ wody i tworzenie się w okresie wiosennym znacznych rozlewisk. Atrakcyjność ostoi podnosi zróżnicowanie roślinności (wodnej, bagiennej, łąkowej i szuwarowej), obecność licznych zarośli wierzbowych oraz kompleksów leśnych w strefie przydolinowej, będących ostoją zwierzyny i ptaków.

Rozlewisko Słudwi i żerujące bociany

Awifauna Najciekawszym dla obserwatorów ptaków czasem na wizytę w ostoi są miesiące wiosennej migracji, w trakcie których dolina Słudwi i Przysowy jest w ogromnej części zalana. Największe rozlewiska tworzą się w odcinkach między wioskami Model - Sędki oraz między Zalesiem i Złakowem Kościelnym. W mokrych latach, zalany teren tworzy kilkukilometrową taflę wody, którą przebyć można jedynie pontonem.

**Bataliony
(bojownicy)**

Koncentracje ptaków wodno - błotnych osiągają tu wtedy niespotykane w innych częściach Polski centralnej rozmiary. Największe stwierdzone jednorazowe ilości ptaków (koncentracje chwilowe) to:

Gęsi białoczelne – 25 tys;	Świstuny – 2,5 tys. os.
Gęsi zbożowe/tundrowe – 8 tys. os.	Śmieszki – 1,5 tys. os.
Siewki złote – 11 tys. os.	Czajki – 10 tys. os.
Bataliony 3,5 tys. os.	Rybitwa Białowąsa – 528 os.
Krzyżówki – 5 tys. os.	Żurawie – 2000 os.

Nadmienić przy tym należy, że stwierdzona liczebność gęsi zbożowej kwalifikuje ten obszar do kategorii ostoi o znaczeniu międzynarodowym dla tego gatunku, a gęsi białoczelnej do ważnych ostoi wędrownych gęsi w Polsce - jedynie 4 ostoje w kraju gromadzą większe ich ilości. Dolina Przysowy i Słudwi jest także jedną z najważniejszych w Polsce ostoi dla siewki złotej. Również liczba batalionów - biorąc pod uwagę wielkość obszaru - jest tutaj imponująca. Kolejnym gatunkiem który znajduje tutaj istotne miejsce odpoczynku jest rycyk. Liczebność skumulowana tych ptaków wyniosła w trakcie inwentaryzacji 132 os., co kwalifikuje Dolinę Przysowy i Słudwi do grupy ostoi o wyjątkowym znaczeniu dla tego gatunku⁴.

Teren ten obfituje w stwierdzenia rzadkich gatunków ptaków, obserwowano tu m.in.:

gęś tybetańską, bernikle rdzawoszyje - stadko 10os., gęś krótkodziobą, bernikle białolice - stadko 42 os., błotniaka stepowego, kurhannika, sokoły wędrowne, orła przedniego, kuliki

bernikle rdzawoszyje w Złakowie Kościelnym

mniejsze, śnieżyce, orzechówkę, dzięcioła zielonosiwego, bociany czarne, czajkę towarzyską, biegusa zmiennego, rzepołucha, edredona, ohary, kanie rudą, kanię czarną, rybołowa, szablodzioba.

⁴ Awifauna obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Przysowy i Słudwi” - St. Chmielewski, R. Klimczak i inni

Bernikle białolice w Złakowie Kościelnym

Dolina Przysowy i Słudwi to nie tylko ptaki migrujące – to także teren istotny dla wielu lęgowych gatunków ptaków. Cenne gatunki gniazdujące na tym obszarze to m.in:

rybitwa czarna - max. 50 par
rybitwa białoskrzydła - 264 par
podróżniczek - max. 19 par
błotniak łąkowy - 11 par
rycyk - 24 par
wodnik - 32 pary
bąk - 6 par
zielonka - 4 pary
wąsatka - min. 4 pary
kropiatka - 2 pary
bączek - 1 para w ostoi i 3 pary na terenie przyległym
kulik wielki – 1 para
uszatka błotna – 1 para
pójdźka – 3 pary

Dużym atutem omawianej ostoi jest dostępność do obserwowanych ptaków. Ośmielę się zaryzykować stwierdzenie, że nigdzie indziej w Polsce centralnej a może i całej, nie da się obserwować lub fotografować batalionów, rycyków, łabędzi krzykliwych, czapli białych i wielu innych ptaków - z odległości 50-100m., bez konieczności maskowania, czy też zasiadki. Łąki na Słudwi w Złakowie Kościelnym, umożliwiają to bezpośrednio z okna samochodu, stojącego pośrodku rozlewisk, środkiem których biegnie droga w kierunku wsi Łażniki. Wiosną co roku można mieć przyjemność, wielokrotnego podziwiania właśnie z tej drogi, toków batalionów i rycyków, żerujące krwawodzioby, świstuny, ohary, płaskonosy, rożeńce, cyranki, cyraneczki, krakwy oraz wiele innych ptaków.

Miłośnicy ptaków szponiastych mogą liczyć na 100% pewność w zaobserwowaniu pustulek, gniazdujących w pobliskim kościele oraz na kilkunastu innych stanowiskach, a także bielików polujących na kaczki czy gęsi. Obserwacja błotniaków łąkowych, stawowych, zbożowych nie powinna nastroczać większych trudności. Na błotniaki zbożowe należy oczywiście przyjechać jesienią lub zimą, kiedy to zdarza się widzieć ich po kilka w jednej lokalizacji, wraz z

myszołowami włośchatymi. Amatorzy nocnych łowców mogą natrafić na gniazdujące pójdzki, płomykówki, puszczyki i uszatki. Duże zróżnicowanie terenu sprawia, że obok ptaków wodno-błotnych, możemy podziwiać gatunki zupełnie nie związane z wodą np.: żerujące w

Żurawie na łące pod Rakowem

suchym terenie dudki, ortolany, lerki, świergotki łąkowe. Wieczorami zaś słychać głosy derkaczy, przepiórek, a także śpiew licznych tu słowików.

Ssaki nie są tu licznie reprezentowane. Można liczyć jedynie na pospolite zające, sarny, daniela, dziki, bobry, kuny, tchórze, norki, sporadycznie pokazują się jelenie i łosie (tylko w okolicy jeziora szczawińskiego występują licznie). Zaledwie jeden raz obserwowano rysia, który uciekł z puszczy kampsoskiej, a w ostatnim czasie pojedyncze wilki (zarówno w lasach od strony Gostynina jak też na łąkach od strony Bzury).

Zające pod lasem w Dolinie Przysowy

Gady i płazy choć miejscami licznie, nie należą do rzadkich gatunków. Zwykle spotyka się żaby trawne, śmieszki, moczarowe, ropuchę szarą, kumaka nizinnego, rzekotkę, jaszczurkę zwinkę żyworodną, zaskrońce.

Zaskroniec przelkający żabę (okolice jez. Szczawińskiego)

Owady nie zostały należycie zinwentaryzowane. Do najciekawszych ich przedstawicieli należą: modliszka, pachnica dębowa, zmierzchnica trupia główka, zawisak powojowiec, trutniowiec, borodziej próchnik, kilka gatunków dzikich pszczół i motyli.

**Lecicha
pospolita
zjadająca osę**

Kozłek lekarski – łąka w Dolinie Przysowy

Roślinność na zdecydowanej większości obszaru jest dość uboga, na skutek prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej. Duże obszary łąk zostały przekształcone w pola uprawne, zniszczono oczka wodne i zadrzewienia śródpolne. W niewielu miejscach zachowały się turzycowiska i łąki o cechach naturalnych. Na szczęście można w kilku miejscach natknąć się jeszcze na stanowiska storczyków oraz innych cennych gatunków.

łąka porośnięta pierwiosnkami - we wsi Model.

Tekst i zdjęcia: Rafał Klimczak